

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η :

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

1. Τι οικονομικές αλλαγές συντελέστηκαν στην Ευρώπη κατά τον 17ο και 18ο αιώνα;

Οικονομικές αλλαγές:

-Αυξήθηκε σημαντικά ο πληθυσμός.

-Μεταβολές στην αγροτική οικονομία για να καλυφθούν οι ανάγκες του πληθυσμού (δημιουργία μεγάλων αγροκτημάτων, εφαρμογή νέων μεθόδων καλλιέργειας, επέκταση της χρήσης μηχανημάτων). Αυτό το φαινόμενο **ονομάζεται αγροτική επανάσταση.**

-Αναπτύχθηκε το εμπόριο ανάμεσα στην Ευρώπη, την Αφρική και την Αμερική (τριγωνικό εμπόριο).

-Αναπτύχθηκε το **εμπόριο** και στο εσωτερικό της Ευρώπης, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση **κεφαλαίων** στα χέρια Ευρωπαίων επιχειρηματιών.

-**Μεταβολές** στη διαδικασία **παραγωγής** των μεταποιημένων προϊόντων λόγω αύξησης της ζήτησης – **χρήση νέων μηχανών.**

2. Ποιοι παράγοντες οδήγησαν στη γέννηση της βιομηχανίας;

Παράγοντες:

-Τα περισσότερα κεφάλαια συσσωρεύτηκαν στα χέρια των επιχειρηματιών. Χιλιάδες πρώην αγρότες, εξαιτίας των μεταβολών στην αγροτική οικονομία, είχαν μείνει χωρίς εργασία και κατέφευγαν στις πόλεις για να βρουν δουλειά. Η παρουσία ισχυρών μηχανών στην παραγωγή προϊόντων.

3. Ποια είναι η πρώτη φάση της βιομηχανικής επανάστασης;

-Οι μεταβολές που προαναφέρθηκαν άρχισαν να συντελούνται στη Μ. Βρετανία γύρω στα 1750 – 1780, και αποτέλεσαν την πρώτη φάση της βιομηχανικής επανάστασης.

4. Τι είδους μεταβολές συντελέστηκαν στην κοινωνία της εποχής εκείνης;

Οι μεταβολές

Η αστική τάξη αποκτούσε όλο και μεγαλύτερη δύναμη.

-Οι αριστοκράτες προσπαθούσαν να διαφυλάξουν τα προνόμια τους σε όλες τις χώρες, εκτός από τη Μ. Βρετανία· οι Βρετανοί αριστοκράτες είχαν αρχίσει να ασχολούνται με τις νέες οικονομικές δραστηριότητες.

-Οι αγρότες, που αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, και τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα των πόλεων ζούσαν σε πολύ άσχημες συνθήκες.

-Η πολιτική κατάσταση παρέμενε σταθερή. Σε όλα σχεδόν τα κράτη της Ευρώπης η εξουσία ήταν συγκεντρωμένη στα χέρια του βασιλιά – απόλυτη μοναρχία. Μόνο στη Μ. Βρετανία τα μέλη των οικονομικά ισχυρότερων τάξεων απέκτησαν κάποια πολιτικά δικαιώματα, ύστερα από τις πιέσεις των αστών και των αριστοκρατών.

5. Ποιες αλλαγές σημειώθηκαν στον επιστημονικό τομέα κατά τον 17ο αιώνα και μετά.;

Άνοιξε ο δρόμος για την απελευθέρωση από τις προλήψεις του Μεσαίωνα. Κάποιοι διανοούμενοι, στηριγμένοι στη λογική, προσπαθούσαν να ανακαλύψουν φυσικούς νόμους που πίστευαν ότι διέπουν τη λειτουργία του κόσμου.

Έτσι, ο ορθός λόγος έγινε το όπλο για την αναζήτηση της αλήθειας.

6. Ποιοι είναι οι πρωτοπόροι επιστήμονες της εποχής εκείνης;

Πρωτοπόροι: **Φράνσις Μπέικον ή Βάκων:** Υποστήριξε ότι κάθε επιστημονική θέση πρέπει να επαληθεύεται με πείραμα για να γίνεται αποδεκτή. **Ρενέ Ντεκάρτ ή Καρτέσιος:** Τόνισε πως η συστηματική αμφιβολία είναι ο μόνος δρόμος προς την αληθινή γνώση. **Τζον Λοκ:** Διατύπωσε την άποψη ότι οι άνθρωποι έχουν απαραβίαστα φυσικά δικαιώματα (ζωής, ελευθερίας, περιουσίας). **Ισαάκ Νιούτον ή Νεύτων:** Εφαρμόζοντας την επαγωγική μέθοδο διατύπωσε το νόμο της παγκόσμιας έλξης (νόμος της βαρύτητας) και υποστήριξε ότι το σύμπαν λειτουργεί με βάση φυσικούς νόμους.

Το κίνημα του Διαφωτισμού

7. Ποιες βασικές ιδέες βοήθησαν στη διαμόρφωση του Διαφωτισμού;

Βασικές ιδέες διαφωτισμού:

-Απόρριψη της αυθεντίας.

-Κριτική κάθε υφιστάμενης γνώσης.

-Αποδοχή της λογικής ως του μόνου ασφαλούς τρόπου ερμηνείας του κόσμου.

-Ενίσχυση της πεποίθησης ότι ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει διαρκώς.

8. Πότε εμφανίστηκε το κίνημα του Διαφωτισμού και ποιοι είναι οι εκπρόσωποί του;

Το κίνημα του Διαφωτισμού πρωτοεμφανίστηκε στην **Αγγλία** στα τέλη του **17ου αι.** Τον **18ο αι.** γνώρισε τη μεγαλύτερη κορύφωση στη **Γαλλία** και οι ιδέες του κινήματος εξαπλώθηκαν σε όλη την Ευρώπη, αλλά και έξω από αυτήν. Οι εκπρόσωποι του Διαφωτισμού ονομάστηκαν φιλόσοφοι ή

διαφωτιστές. Κορυφαίες μορφές ανάμεσά τους αναδείχτηκαν οι Ρούσο, Βολτέρος, Μοντεσκιέ, Ντιντερό, Ντ'Αλαμπιέρ.

9. Γιατί ο Διαφωτισμός θεωρείται πολιτικό κίνημα;

Ο Διαφωτισμός υπήρξε κίνημα βαθύτατα πολιτικό, διότι μέσα απ' αυτόν η αστική τάξη, που ενισχύονταν όλο και περισσότερο, διαμόρφωσε τα πολιτικά επιχειρήματα που της ήταν αναγκαία για να διεκδικήσει τη συμμετοχή της στη λήψη αποφάσεων.

10. Τι εννοούμε με τον όρο φυσικά δικαιώματα;

Ο όρος φυσικά δικαιώματα είναι βασική πολιτική έννοια του Διαφωτισμού. Για τους διαφωτιστές, όλοι οι άνθρωποι, έχουν κάποια δικαιώματα που δεν μπορεί να καταργήσει καμιά μορφή εξουσίας· πρόκειται για το δικαίωμα της ζωής, της ισότητας απέναντι στο νόμο, της ιδιοκτησίας, της ελευθερίας της σκέψης και της έκφρασης.

11. Τι γνωρίζετε για τη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου;

Η θεωρία του **κοινωνικού συμβολαίου** διατυπώθηκε αρχικά από τον **Τζον Λοκ**. Σύμφωνα με αυτή, οι άνθρωποι δέχτηκαν να παραχωρήσουν κάποιες από τις ελευθερίες τους, για να μπορέσουν να συμβιώσουν μεταξύ τους και να δημιουργηθούν οι κοινωνίες. Το κράτος εγγυήθηκε αυτή τη συμφωνία κι έτσι δημιουργήθηκε το κοινωνικό συμβόλαιο. Αν το κράτος παραβεί τους όρους του συμβολαίου, τότε οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να αντισταθούν. Ο **Ρουσό** υποστήριξε την άποψη ότι η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού κι όχι κάποιου ηγεμόνα

12. Τι εννοούμε με τον όρο γενική βούληση;

Η **γενική βούληση** είναι η πλειοψηφία και εκφράζει το δημόσιο συμφέρον. Η γενική βούληση εκφράζεται με τη συμμετοχή του λαού στη λήψη αποφάσεων. Τον όρο πρότεινε ο Ρουσό.

13. Τι είναι η διάκριση των εξουσιών;

Διάκριση(χωρισμός) των εξουσιών σημαίνει ότι οι φορείς της κάθε εξουσίας θα πρέπει να είναι διαφορετικοί. **Δηλαδή:**

-Η **εκτελεστική** εξουσία θα πρέπει να ασκείται από την κυβέρνηση,

-Η **νομοθετική** εξουσία από η βουλή.

-Η **δικαστική** εξουσία από τους δικαστές, Με αυτόν τρόπο δεν θα μπορούσαν οι εκάστοτε φορείς να κάνουν κατάχρηση της εξουσίας.

14. Τι ονομάζουμε φωτισμένη δεσποτεία και ποιοι ήταν οι κύριοι εκπρόσωποί της;

Φωτισμένη δεσποτεία είναι μια παραλλαγή της απόλυτης μοναρχίας, κατά την οποία ορισμένοι μονάρχες εφάρμοσαν κάποιες από τις αρχές του

Διαφωτισμού, για να κάνουν το κράτος πιο αποτελεσματικό και να ενισχύσουν την εξουσία τους. Κύριοι εκπρόσωποι της φωτισμένης δεσποτείας υπήρξαν ο Φρειδερίκος Β΄ της Πρωσίας, η Μαρία Θηρεσία της Αυστρίας, ο γιος της Ιωσήφ και η Αικατερίνη Β΄ της Ρωσίας. Η μεγάλη πολιτική δύναμη των ιδεών του Διαφωτισμού θα φανεί έντονα στις δύο μεγάλες επαναστάσεις της Γαλλίας και της Αμερικής το 18ο αι.

15. Ποια ήταν η σχέση του Διαφωτισμού με τη θρησκεία;

Οι διαφωτιστές πίστευαν ότι μόνο η καθιέρωση της ανεξιθρησκίας θα απάλλαζε τους ανθρώπους από τη μισαλλοδοξία(μίσος στην άλλη άποψη) .

16. Πώς αντιμετώπιζαν την εκπαίδευση οι οπαδοί του Διαφωτισμού;

Η εκπαίδευση για τους Διαφωτιστές είναι ένα μέσο για τη συνεχή πρόοδο του ανθρώπου. Ο **Ρουσό** στο έργο του **Αιμίλιος** υποστήριξε ότι η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική αναζήτηση του μαθητή. Ο ρόλος του δασκάλου είναι να θέτει ερωτήματα στο μαθητή και να τον οδηγεί να ανακαλύψει τις απαντήσεις.

17. Τι εννοούμε με τον όρο φυσιοκρατία;

Ορισμένοι Γάλλοι οικονομολόγοι υποστήριξαν ότι η οικονομία θα έπρεπε να αφεθεί να λειτουργήσει φυσικά, χωρίς κρατικές παρεμβάσεις. Η αντίληψη αυτή ονομάστηκε **φυσιοκρατία** και οι υποστηρικτές της φυσιοκράτες. Αναπτύχθηκε στη Γαλλία και ο κυριότερος εκπρόσωπος ήταν ο οικονομολόγος Κενέ.

18. Τι είναι ο οικονομικός φιλελευθερισμός;

Ο οικονομικός φιλελευθερισμός είναι μία οικονομική θεωρία που γεννήθηκε στην **Αγγλία**. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει παρά ελάχιστα στην οικονομική ζωή. Εισηγητής του οικονομικού φιλελευθερισμού ήταν ο **Άνταμ Σμιθ** με το έργο Έρευνες για τη φύση και τα αίτια του πλούτου των εθνών.

19. Τι γνωρίζετε για την Εγκυκλοπαίδεια;

Η Εγκυκλοπαίδεια αποτελεί ένα έργο 33 τόμων, το οποίο περιέχει τις ιδέες του Διαφωτισμού. Σ' αυτό το έργο οι Διαφωτιστές παρουσίασαν όλες τις νέες γνώσεις, τις νέες ιδέες και αντιλήψεις για διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα θέματα. **Πρωτεργάτες** της Εγκυκλοπαίδειας ήταν οι Γάλλοι Διαφωτιστές Ντιντερό και Ντ' Αλαμπέρ.

20. Πώς διαδόθηκαν οι ιδέες του Διαφωτισμού;

- Αρχικά οι ιδέες διαδόθηκαν στις ανώτερες μορφωμένες κοινωνικές τάξεις. -- -
- Πολλές ιδέες, επίσης, έγιναν δημοφιλείς μέσα από την κυκλοφορία εκκλησιαστικών βιβλίων, που έφεραν σε επαφή και τα ευρύτερα κοινωνικά στρώματα με το Διαφωτισμό. Σύντομα οι ιδέες διαδόθηκαν σε ολόκληρη τη Ευρώπη, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο.

Ντεϊσμός: Θρησκευτική και φιλοσοφική θεωρία που γνώρισε μεγάλη διάδοση μεταξύ των μορφωμένων της εποχής του Διαφωτισμού. Κατά τον ντεϊσμό, ο θεός είναι ο δημιουργός του κόσμου, αλλά δεν ρυθμίζει την τύχη του και δεν παρεμβαίνει στις ανθρώπινες υποθέσεις.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2Η:

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

1. Πότε δημιουργήθηκαν οι αγγλικές αποικίες στην Αμερική και από ποιους; -
-Κατά την περίοδο 1607- 1732 δημιουργήθηκαν στα ανατολικά παράλια της Βόρειας Αμερικής 13 αποικίες υπό αγγλικό έλεγχο.

-Οι άποικοι ήταν κυρίως Άγγλοι, αλλά και Γάλλοι, Γερμανοί και Σουηδοί. Τεχνίτες και κατεστραμμένοι μικροεπιχειρηματίες, θύματα θρησκευτικών διώξεων αλλά και κατάδικοι ,που όλοι αναζητούσαν μια καλύτερη τύχη.

2. Τι γνωρίζετε για την οικονομία στις βόρειες αποικίες της Αμερικής;

Οι αποικίες του βορρά είχαν, το 1763, 1.000.000 περίπου κατοίκους, από τους οποίους 40.000 περίπου ήταν μαύροι σκλάβοι. Εκεί είχε αναπτυχθεί η αγροτική οικονομία, και το εμπόριο. Τα εμπορικά κέντρα ήταν οι μεγάλες πόλεις Βοστόνη, Νέα Υόρκη και Φιλαδέλφεια. Τα πρώτα πανεπιστήμια (Χάρβαρντ, Γέιλ, Πρίνστον) ήταν χώροι διάδοσης των ιδεών του Διαφωτισμού.

3. Πού βασιζόταν η οικονομία στις αποικίες του νότου;

Οι αποικίες του νότου είχαν, το 1763, 750.000 περίπου κατοίκους, από τους οποίους 300.000 περίπου ήταν μαύροι σκλάβοι. Η οικονομία βασιζόταν στις μεγάλες φυτείες καπνού, ρυζιού και βαμβακιού. Ιδιοκτήτες των φυτειών ήταν αποκλειστικά Ευρωπαίοι άποικοι, ενώ γη καλλιεργούνταν από μαύρους σκλάβους που ζούσαν σε άθλιες συνθήκες. Οι μεγάλες πόλεις ήταν λίγες.

4. Ποιο ήταν το πολιτικό καθεστώς των αποικιών;

Πολιτικό καθεστώς: Κάθε πολιτεία διοικούνταν από έναν κυβερνήτη, που διοριζόταν από την Αγγλία. Παράλληλα, υπήρχε μια συνέλευση αποίκων που είχε λόγο στην ψήφιση νόμων και στην έγκριση φόρων. Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στη συνέλευση αυτή είχαν μόνο ορισμένοι από τους πλούσιους αποίκους. Οι άποικοι δεν εκπροσωπούνταν στο αγγλικό κοινοβούλιο. Επίσης, το εξωτερικό εμπόριο των αποικιών ελεγχόταν πλήρως από την Αγγλία.

5. Ποιες αιτίες οδήγησαν στην αποικιακή κρίση;

Αιτίες: Οι άποικοι αντιδρούσαν εξαιτίας της οικονομικής εξάρτησης από την Αγγλία. η Αγγλία όχι μόνο απαγόρευσε στους Αμερικανούς να εκμεταλλευτούν τον Καναδά και τη Φλόριντα, που μόλις είχε καταλάβει, αλλά και απαίτησε νέους φόρους από αυτούς, για να καλύψει ένα μέρος των πολεμικών δαπανών.

6. Ποια ήταν η αντίδραση των αποίκων στους νέους φόρους και πως αντιμετώπισε η Αγγλία την αποικιακή κρίση;

-Οι άποικοι αντέδρασαν σταματώντας να αγοράζουν αγγλικά προϊόντα.

-Η Αγγλία κατάργησε τους περισσότερους φόρους, αλλά διατήρησε τον φόρο στο τσάι.

-Οι άποικοι σταμάτησαν να αγοράζουν τσάι από την Αγγλία αλλά και προχώρησαν στην καταστροφή αγγλικών φορτίων τσαγιού.

-Αντιδρώντας, η Αγγλία περιόρισε το εμπόριο στο λιμάνι της Βοστώνης.

7. Πώς ξεκίνησε ο πόλεμος ανάμεσα στους Αμερικανούς και στους Άγγλους; Οι Αμερικάνοι συγκάλεσαν το Κογκρέσο της Φιλαδέλφειας το Σεπτέμβριο του 1774. Στη συνέλευση συμμετείχαν αντιπρόσωποι από όλες τις αποικίες. Η πλειοψηφία του Κογκρέσου ήθελε να προχωρήσουν σε συμβιβασμό με την Αγγλία, όμως ο βασιλιάς της Αγγλίας, Γεώργιος Γ' επέλεξε να καταφύγουν στα όπλα. Στη μάχη του Λέξινγκτον τον Απρίλιο του 1775 νίκησαν οι Αμερικάνοι, γεγονός που δείχνει ότι είχε έρθει η οριστική ρήξη ανάμεσα στις δύο πλευρές

8. Ποια ήταν η συμβολή των ιδεών του Διαφωτισμού στην Αμερικανική επανάσταση;

Παράλληλα με τα πολεμικά γεγονότα κυκλοφορούσαν μαχητικά φυλλάδια, γραμμένα από οπαδούς του Διαφωτισμού, όπως ο Τόμας Πέιν, που υποστήριζαν ότι η Αγγλία δεν πρέπει να ασκεί εξουσία στις αποικίες. Έτσι, καθώς οι άποικοι συνειδητοποιούσαν τα κοινά τους στοιχεία, γεννιόταν η αμερικανική εθνική συνείδηση.

9. Τι είναι η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας;

Στις 4 Ιουλίου 1776 το Κογκρέσο της Φιλαδέλφειας ψήφισε τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας, ένα κείμενο επηρεασμένο από τις ιδέες του Διαφωτισμού, που είχαν συντάξει ο Βενιαμίν Φραγκλίνος και ο Τόμας Τζέφερσον.

10. Πώς εξελίχθηκε η αμερικανική επανάσταση μετά την Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας;

Μετά το **ψήφισμα της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας** ξέσπασε η αμερικανική επανάσταση ή πόλεμος της ανεξαρτησίας. Αρχικά, οι Αμερικανοί, με αρχιστράτηγο τον **Τζορτζ Ουάσινγκτον**, αντιμετώπισαν προβλήματα. Μετά το 1778, όμως, οι Αμερικάνοι συμμάχησαν με τη Γαλλία, την Ισπανία και την Ολλανδία, οι οποίες επιδίωκαν τον περιορισμό της Αγγλίας. Η άφιξη γαλλικών στρατευμάτων στην Αμερική επηρέασε την έκβαση της σύγκρουσης. Τον Οκτώβριο του 1781 στη μάχη του Γιόρκταουν οι Άγγλοι ηττήθηκαν και αυτό σήμανε και το τέλος του πολέμου.

11. Ποιο ήταν το καθεστώς του νέου ανεξάρτητου κράτους;

-Με τη συνθήκη των Βερσαλλιών το 1783 η Αγγλία υποχρεώθηκε να αναγνωρίσει τις **13 αποικίες** ως ανεξάρτητο κράτος με το **όνομα Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ)**. Το **σύνταγμα των ΗΠΑ (1787)**, που ισχύει κατά βάση μέχρι σήμερα, ανακήρυξε τη χώρα ένωση (ομοσπονδία) πολιτειών και βασίστηκε στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών.

12. Με ποιον τρόπο θεσπίστηκε η αρχή της διάκρισης των εξουσιών;

-Η κεντρική κυβέρνηση αποφασίζει για την οικονομία, την άμυνα και την εξωτερική πολιτική.

-Οι πολιτείες ρυθμίζουν μόνες τους ζητήματα τοπικής αυτοδιοίκησης, δικαιοσύνης, εκπαίδευσης και αστυνόμευσης.

- Η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κογκρέσο (Γερουσία, Βουλή των Αντιπροσώπων).

-Κάθε πολιτεία εκπροσωπείται στη Γερουσία από δύο γερουσιαστές, ανεξαρτήτως του πληθυσμού της.

-Στη Βουλή των Αντιπροσώπων οι πολιτείες εκπροσωπούνται από αριθμό βουλευτών ανάλογο προς τον πληθυσμό τους.

-Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον Πρόεδρο, που εκλέγεται κάθε τέσσερα Πρώτος Πρόεδρος των ΗΠΑ εκλέχτηκε, το 1789, ο Τζορτζ Ουάσινγκτον

-Τέλος, η δικαστική εξουσία ορίστηκε να είναι ανεξάρτητη.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η:

Η ΕΚΡΗΞΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

1. Ποιες ήταν οι τρεις κοινωνικές τάξεις στη Γαλλία τον 18ο αιώνα;

Η γαλλική κοινωνία του 18ου αιώνα ήταν οργανωμένη σε τρεις τάξεις, στις οποίες οι άνθρωποι κατατάσσονταν με κριτήριο την καταγωγή τους και τα προνόμια που είχαν:

- τον κλήρο (0,5% του πληθυσμού)

-τους ευγενείς (1,5% του πληθυσμού)

-την τρίτη τάξη (98% του πληθυσμού), που την αποτελούσαν όλοι όσοι δεν ανήκαν στις δύο προηγούμενες τάξεις, δηλαδή **οι αστοί, οι αγρότες και οι εργάτες**.

Ο κλήρος και οι ευγενείς είχαν προνόμια, ενώ η τρίτη τάξη είχε μόνο υποχρεώσεις· πλήρωνε τους φόρους ενώ οι άλλες τάξεις δεν φορολογούνταν.

2. Ποιες αιτίες οδήγησαν στην έκρηξη της Γαλλικής επανάστασης;

Αιτίες:

-Το παλαιό καθεστώς, όπως ονομαζόταν ο ταξικός διαχωρισμός με βάση τα κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια, γεννούσε τη δυσαρέσκεια, ιδίως της αστικής τάξης.

-Η αστική τάξη, που ήταν το ανώτερο από τμήμα της τρίτης τάξης, αν και ήταν πολύ ανεπτυγμένη οικονομικά, δεν είχε δικαίωμα να πάρει μέρος στη λήψη των πολιτικών αποφάσεων.

-Αλλά και όλη η Τρίτη τάξη ήταν δυσαρεστημένη καθώς, από τα μέσα του 18ου αιώνα, οι συνθήκες ζωής επιδεινώνονταν διαρκώς.

Η πρώτη φάση της Γαλλικής επανάστασης, Μάιος 1789 – Αύγουστος 1792

3. Πώς προσπάθησε ο βασιλιάς να αντιμετωπίσει την κρίση;

Ο βασιλιάς Λουδοβίκος ΙΣΤ΄ συγκάλεσε συνέλευση των τάξεων στο ανάκτορο των Βερσαλλιών στις 5 Μαΐου 1789. Εκεί, οι αντιπρόσωποι της τρίτης τάξης απαίτησαν μεταρρυθμίσεις, αλλά ο βασιλιάς ζήτησε να επιβληθούν νέοι φόροι που θα πλήρωναν αποκλειστικά τα μέλη της τρίτης τάξης.

4. Πώς αντέδρασε η τρίτη τάξη στις αποφάσεις του Λουδοβίκου;

Οι αντιπρόσωποι της τρίτης τάξης αντέδρασαν και, με το επιχείρημα ότι εκπροσωπούσαν το 98% των Γάλλων, αυτοανακηρύχθηκαν Εθνική συνέλευση. Ο βασιλιάς δεν τους αναγνώρισε και διέταξε να κλείσει η αίθουσα όπου συνεδρίαζαν οι τάξεις. Τότε, οι αντιπρόσωποι της τρίτης τάξης συγκεντρώθηκαν στην αίθουσα του σφαιριστηρίου, όπου ορκίστηκαν ότι θα συντάξουν σύνταγμα. Στο πλευρό τους τάχθηκαν ορισμένοι κληρικοί και ευγενείς. Ο βασιλιάς αναγκάστηκε να υποχωρήσει και η Εθνοσυνέλευση στις **3 Ιουλίου 1789 ανακηρύχθηκε Συντακτική** με σκοπό να ψηφίσει Σύνταγμα.

5. Πώς εξελίχθηκε η Επανάσταση;

Ο Λουδοβίκος συγκέντρωνε κρυφά στρατό για να διαλύσει την Εθνοσυνέλευση. Όταν έγιναν γνωστές οι κινήσεις του βασιλιά, ο λαός του Παρισιού οργισμένος στις 14 Ιουλίου 1789 κατέλαβε τη Βαστίλη, τόπο φυλάκισης και βασανιστηρίων. Παράλληλα, όλο και περισσότερες περιοχές της υπαίθρου επαναστατούσαν. Η 14η Ιουλίου αποτελεί εθνική εορτή των Γάλλων.

6. Τι μέτρα πήρε η Συντακτική συνέλευση;

Ανακοίνωσε την κατάργηση των προνομίων (4 Αυγούστου 1789) Ψήφισε την Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη (26 Αυγούστου 1789), σύμφωνα με τις αρχές του Διαφωτισμού. Στις 5 Οκτωβρίου 1789 ο

λαός κατέλαβε τα ανάκτορα των Βερσαλλιών και ανάγκασε το Λουδοβίκο να δεχτεί τις αποφάσεις της Συντακτικής.

7. Ποια είναι τα τρία πολιτικά ρεύματα που διαμορφώθηκαν στη Συντακτική;

-Η **δεξιά**, η οποία δεν επιθυμούσε μεταβολές στο παλαιό καθεστώς.

-Το **κέντρο**, που ήθελε να διατηρηθεί η μοναρχία αλλά με την συμμετοχή ευγενών και μεγαλοαστών στη λήψη των αποφάσεων .

-Η **αριστερά**, η οποία ήθελε ένα πολίτευμα σαν το αμερικανικό, δηλαδή ανεξάρτητο.

Τα τρία πολιτικά ρεύματα πήραν τα ονόματά τους από τις θέσεις στις οποίες κάθονταν οι υποστηρικτές τους στην αίθουσα συνεδριάσεων.

8. Τι ήταν οι λέσχες;

Οι λέσχες ήταν **πολιτικές οργανώσεις** που δημιουργήθηκαν από τη συμμετοχή ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων στις πολιτικές εξελίξεις. Οι πιο γνωστές ήταν η λέσχη των **Ιακωβίνων** και η λέσχη των **Κορδελιέρων**, που είχαν πολλούς υποστηρικτές.

9. Πότε ψηφίστηκε το πρώτο Σύνταγμα της Γαλλίας και τι προέβλεπε;

-Η Συντακτική ψήφισε, το 1791, το πρώτο σύνταγμα της Γαλλίας εγκαθιδρύοντας το πολίτευμα της συνταγματικής μοναρχίας.

-Το έθνος ανακηρύχθηκε κυρίαρχο. Νομοθετικό σώμα ορίστηκε η Νομοθετική συνέλευση (Βουλή),

-Δικαίωμα ψήφου είχαν μόνο όσοι κατείχαν περιουσία και πλήρωναν φόρους.

-Η εκτελεστική εξουσία ανατέθηκε στο βασιλιά και σε έξι υπουργούς.

-Η δικαστική εξουσία κηρύχθηκε ανεξάρτητη.

10. Ποιες άλλες ρυθμίσεις έκανε η Επανάσταση;

Η περιουσία του κλήρου χρησιμοποιήθηκε για την έκδοση χαρτονομίσματος. Οι κληρικοί ορίστηκαν λειτουργοί του κράτους. Καταργήθηκαν οι **συντεχνίες και απαγορεύτηκαν οι απεργίες**. **Συντεχνία: Ένωση τεχνιτών ή εμπόρων με σκοπό την προάσπιση των επαγγελματικών τους συμφερόντων και την αλληλοβοήθειά τους.**

11. Πώς προσπάθησε να αντιμετωπίσει ο βασιλιάς την επανάσταση;

Ο βασιλιάς δεν αποδέχτηκε τις ρυθμίσεις της επανάστασης και προσπάθησε να διαφύγει, αλλά το ανακάλυψε ο λαός και δεν τα κατάφερε. Η Νομοθετική συνέλευση, που ελεγχόταν από τους Γιρονδίνους, είχε να λύσει σοβαρά προβλήματα. Ο βασιλιάς, σχεδίαζε μαζί με κάποιους αριστοκράτες να επέμβει στρατιωτικά και να καταλύσει την επανάσταση, ζητώντας βοήθεια από την Πρωσία και την Αυστρία. Οι Γιρονδίνοι, όμως, ώθησαν την κήρυξη πολέμου εναντίον της Αυστρίας και της Πρωσίας, για να μην συσπειρωθεί ο λαός γύρω από το επαναστατικό καθεστώς.

12. Τι ήταν οι sans – culottes (σαν – κιλότη); Ριζοσπαστικά τμήματα λαϊκών στρωμάτων που απαιτούσαν την έκπτωση του βασιλιά. Ονομάστηκαν έτσι γιατί δεν φορούσαν εφαρμοστά παντελόνια, όπως οι αριστοκράτες, αλλά φαρδιά παντελόνια όπως τα σημερινά.

13. Ποιες ήταν οι τελευταίες εξελίξεις της πρώτης φάσης της επανάστασης;

Οι πρώτες αποτυχίες του γαλλικού στρατού, η ύποπτη στάση του βασιλιά και η πείνα ώθησαν τα λαϊκά στρώματα σε επαναστατική δράση. Στις 10 Αυγούστου 1792ο λαός του Παρισιού κατέλαβε τα ανάκτορα του Κεραμικού. Ο βασιλιάς κατέφυγε στη Νομοθετική, η οποία, όμως, τον έθεσε υπό περιορισμό και ανέθεσε την εκτελεστική εξουσία σε συμβούλιο με επικεφαλής τον Δαντόν, στέλεχος της λέσχης των Κορδελιέρων. Η νίκη των Πρώσων στο Βαλμί έσωσε την επανάσταση την τελευταία στιγμή.

14. Ποια μέτρα πήρε η νομοθετική μετά τον περιορισμό του βασιλιά;

Η Νομοθετική αναγνώρισε σε όλους τους άνδρες πολιτικά δικαιώματα. Δήμεισε τις περιουσίες των αριστοκρατών που είχαν διαφύγει στο εξωτερικό. Χώρισε την εκκλησία από το κράτος και κήρυξε την πατρίδα σε κίνδυνο.

Η δεύτερη φάση της Γαλλικής επανάστασης, Σεπτέμβριος 1792 – Ιούλιος 1794

15. Ποιες ήταν οι αλλαγές που έκανε η Συμβατική συνέλευση;

Μετά από εκλογές, αναδείχτηκε η Συμβατική συνέλευση και θέσπισε τα παρακάτω:

-Κατάργησε τη μοναρχία (21 Σεπτεμβρίου 1792) και εγκαθίδρυσε, για πρώτη φορά στην Ευρώπη, το πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας.

- Υιοθετήθηκε νέο ημερολόγιο. Έτσι άρχισε το έτος Ι της Δημοκρατίας (1793).

-Ο βασιλιάς και η βασίλισσα καταδικάστηκαν και αποκεφαλίστηκαν (1793).

16. Ποιες ενέργειες έκανε η Συμβατική για να αντιμετωπίσει τις αντεπαναστατικές εξεγέρσεις που είχαν ξεσπάσει;

Η Συμβατική, μετά από πίεση των Ορεινών⁴ και των Ιακωβίνων, σύστησε την Επιτροπή Δημόσιας Σωτηρίας, την Επιτροπή Γενικής Ασφάλειας και επαναστατικά δικαστήρια με στόχο την καταστολή αντεπαναστατικών ενεργειών. Οι Γιρονδίνοι αντέδρασαν, αλλά αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη σύλληψη των ηγετών τους.

17. Ποια μέτρα πήρε η επαναστατική κυβέρνηση του Ροβεσπιέρου και των Ορεινών για την καταστολή των αντεπαναστατικών εξεγέρσεων;

Αναδιοργάνωσαν το στρατό και τον έκαναν ισχυρό. Στο όνομα της προστασίας της επανάστασης εκτελέστηκαν με συνοπτικές διαδικασίες 40.000 άνθρωποι που θεωρήθηκαν ύποπτοι για επαναστατική δράση(περίοδος της τρομοκρατίας). Η χριστιανική θρησκεία αντικαταστάθηκε

από τη λατρεία του Ανώτατου Όντος. Δόθηκαν καινούρια ονόματα στους μήνες.

18. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα της διακυβέρνησης των Ορεινών; Παρά την κάποια βελτίωση που σημειώθηκε στο βιοτικό επίπεδο κυρίως των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, τα ακραία μέτρα προκάλεσαν αντιδράσεις. Ο Ροβεσπιέρος βρέθηκε στο στόχαστρο και τελικά η Συμβατική αποφάσισε να τον εκτελέσει μαζί με 20 συνεργάτες του (28 Ιουλίου 1794)

Ορεινοί: Πολιτική ομάδα στα χρόνια της γαλλικής επανάστασης. Τα μέλη της προέρχονταν από τη λέσχη των Ιακωβίνων και των Κορδελιέρων. Υιοθετούσε αντιμοναρχικές ιδέες και υποστήριζε τη λήψη μέτρων υπέρ ασθενέστερων στρωμάτων. Ηγέτες της ήταν ο Ροβεσπιέρος, ο Μαρά και ο Δαντόν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4η:

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ(1794 – 1799) ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ (1799 – 1815)

Η τρίτη και τελευταία φάση της επανάστασης

1. Για ποιους λόγους η Γαλλική επανάσταση και η εποχή του Ναπολέοντα αποτελούν τομή στην ευρωπαϊκά και στην παγκόσμια ιστορία;

-Η αστική τάξη της Γαλλίας κατέλαβε την εξουσία. Τα συμφέροντα της αστικής τάξης προωθήθηκαν και η φιλελεύθερη οικονομία κέρδισε έδαφος.

-Οι αρχές του Διαφωτισμού έγιναν πολιτικά .

-Η απολυταρχία γκρεμίστηκε στη Γαλλία και κλονίστηκε στην υπόλοιπη Ευρώπη η ιδέα ότι τα όρια του έθνους και του κράτους πρέπει να συμπίπτουν.

-Η εκκλησία διαχωρίστηκε από το κράτος.

-Τα προνόμια των ευγενών και του κλήρου καταργήθηκαν επικράτησε η άποψη ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν ίσα δικαιώματα.

-Ο λαός αναδείχτηκε σε αποκλειστική πηγή εξουσίας

-Αναπτύχθηκαν ιδέες και κινήματα που σφράγισαν την παγκόσμια ιστορία, όπως ο φιλελευθερισμός, ο εθνικισμός, ο κοινωνικός ριζοσπαστισμός, ο σοσιαλισμός.

2. Τι γνωρίζετε για το συνέδριο της Βιέννης;

Οι νικητές του Ναπολέοντα συγκάλεσαν το συνέδριο της Βιέννης. Κυρίως τους απασχόλησαν: η επαναχάραξη των συνόρων, η ανασυγκρότηση της απολυταρχίας και η καταστολή των επαναστατικών ιδεών. Στη Γαλλία εγκαθιδρύθηκε ξανά το πολίτευμα της βασιλείας και τα γαλλικά σύνορα επανήλθαν εκεί που ήταν το 1789.

3. Τι είναι η Ιερή Συμμαχία;

Το Νοέμβριο του 1815 η Ρωσία, η Αυστρία και η Πρωσία ίδρυσαν την Ιερή Συμμαχία με στόχο την προστασία της απολυταρχίας και την αντεπανάσταση. Παλινόρθωσαν όλους τους εκθρονισμένους ηγεμόνες στους, γι' αυτό και τα χρόνια που ακολούθησαν ονομάστηκαν εποχή της Παλινόρθωσης ή Παλινόρθωση (1815 – 1830).

ΕΝΟΤΗΤΑ 5η:

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 18ΟΥ ΑΙ. ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙ.

1. Πώς διαμορφώνονται οι οικονομικές συνθήκες στην οθωμανική αυτοκρατορία το 18ο αι.;

Ενισχύθηκαν οι εμπορικές συναλλαγές της δυτικής Ευρώπης με την Οθωμανική αυτοκρατορία. Έλληνες, Εβραίοι και Αρμένιοι διακρίθηκαν στο εμπόριο και στη ναυτιλία, ειδικά μετά τη **ρωσοτουρκική συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774), που επέτρεπε την ελεύθερη κίνηση πλοίων με ρωσική σημαία στα Στενά του Βοσπόρου**. Η περιορισμένη παρουσία αγγλικών και γαλλικών πλοίων στη Μεσόγειο, εξαιτίας των ναπολεόντειων πολέμων βοήθησε τους Έλληνες να αποκτήσουν τον Έλεγχο του εμπορίου στη Μεσόγειο. Η Θεσσαλονίκη, τα Ιωάννινα, η Σμύρνη και η Χίος έγιναν σημαντικά εμπορικά κέντρα. Ενισχύθηκαν και οι ελληνικές παροικίες⁵.

2. Τι είδους κοινωνικούς σχηματισμούς έχουμε τον 18ο αι. στην περιοχή;

Ορθόδοξη εκκλησία: Αναγνωριζόταν από την οθωμανική διοίκηση ως η ηγεσία όλων των υπόδουλων χριστιανών. Ήταν αντίθετη στη διάδοση των ιδεών του διαφωτισμού, επειδή θεωρούσε ότι μια επανάσταση έθετε σε κίνδυνο την ίδια, αλλά και τον ελληνισμό. Ωστόσο υπήρχαν και φωτισμένοι κληρικοί που εναντιώθηκαν στην οθωμανική κυριαρχία. **Φαναριώτες:** Έλληνες από παλιές αρχοντικές οικογένειες που κατοικούσαν στο Φανάρι της Κωνσταντινούπολης. Μάθαιναν ξένες γλώσσες, σπούδαζαν στη Δύση και πολλοί καταλάμβαναν υψηλές θέσεις στην οθωμανική διοίκηση. Από τον 18ο αι. διορίζονταν ηγεμόνες στις παραδουνάβιες ηγεμονίες. **Προεστοί:** Διοικούσαν τις ελληνορθόδοξες κοινότητες, συγκέντρωναν τους φόρους από τους Έλληνες και τους απέδιδαν στην οθωμανική διοίκηση. Είχαν αποκτήσει πολιτική εμπειρία και μεγάλες περιουσίες. Αρκετοί διέθεταν και κάποια πολιτική επιρροή στους τοπικούς Τούρκους αξιωματούχους. **Έμποροι και караβοκύρηδες:** Μάλιστα αρκετοί από τους Έλληνες εμπόρους των παροικιών ίδρυσαν σχολεία στις πατρίδες τους, τύπωναν βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες και χορηγούσαν υποτροφίες. Βοηθούσαν έτσι τους νέους να έρθουν σε επαφή με τις νέες ιδέες **Κλέφτες:** Αγρότες που αναγκάζονταν να καταφύγουν στα βουνά, όπου για να ζήσουν έκλεβαν.

Αρματολοί: Ανήκαν σε ένοπλα σώματα οργανωμένα από την οθωμανική διοίκηση για την τήρηση της τάξης. Συχνά, κλέφτες γίνονταν αρματολοί και το αντίστροφο. Αγρότες: Ξεπερνούσαν το 80% του πληθυσμού. Καλλιεργούσαν κτήματα κρατικά ή ιδιωτικά (τσιφλίκια) που ανήκαν, συνήθως, σε Τούρκους. Η ζωή τους ήταν δύσκολη και στερημένη. **Απασχολούμενοι στο εμπόριο και οι ναύτες:** Γίνονταν περισσότεροι στον βαθμό που αναπτύσσονταν το εμπόριο και η ναυτιλία.

Παροικία: κοινότητα ομοεθνών που κατοικεί σε πόλη ξένης χώρας. επιβιώνουν επιδίδοντας στη ληστεία. Υμνήθηκαν για την τόλμη τους ή θρηνήθηκαν για τον θάνατό τους στα κλέφτικα τραγούδια.

3. Ποια απελευθερωτικά κινήματα είχαμε πριν την επανάσταση του 1821;

Ορλοφικά: Με την υποκίνηση της Ρωσίας το 1770 έγινε ελληνική επανάσταση με κέντρο την Πελοπόννησο. Η κινητοποίηση, ωστόσο, των Ελλήνων δεν ήταν η απαιτούμενη, ενώ και ο μικρός αριθμός ρωσικών πολεμικών πλοίων που συμμετείχαν, με επικεφαλής τους αδερφούς Ορλόφ, αποδείχτηκε ανεπαρκής. Έτσι η επανάσταση καταπνίγηκε.

Το κίνημα του Λάμπρου Κατσώνη: Παρόμοια τύχη με τα Ορλοφικά είχε η προσπάθεια του Έλληνα απεσταλμένου της Ρωσίας Λάμπρου Κατσώνη να ξεσηκώσει τους κατοίκους των νησιών του Αιγαίου.

Το κίνημα των Σουλιωτών: Οι κάτοικοι του Σουλίου, αυτόνομης περιοχής στην Ήπειρο, συγκρούστηκαν με τον Αλή πασά των Ιωαννίνων, αλλά, παρά τον αγώνα που έκαναν, υποχρεώθηκαν το 1803 να εγκαταλείψουν την περιοχή.

4. Τι ονομάζουμε Νεοελληνικό Διαφωτισμό;

Ορισμός: Νεοελληνικός Διαφωτισμός ονομάστηκε το κίνημα το οποίο επεδίωκε τη διάδοση των ιδεών του διαφωτισμού και είχε στόχο την προετοιμασία των Ελλήνων για τον απελευθερωτικό αγώνα. Το κίνημα αυτό αναπτύχθηκε κυρίως στις παροικίες και σε κάποια μεγάλα εμπορικά κέντρα.

1. Τι γνωρίζετε για το Ρήγα Βελεστινλή;

Ο Ρήγας Βελεστινλής (1757-1798) πρότεινε, στη Νέα Πολιτική Διοίκηση, τη δημιουργία μιας «Ελληνικής Δημοκρατίας» που θα απλωνόταν σε όλη τη Βαλκανική εξασφαλίζοντας ισονομία στους κατοίκους της. Ο Ρήγας δοκίμασε να εφαρμόσει τα σχέδιά του, αλλά προδόθηκε και πλήρωσε με τη ζωή του το όραμά του.

2. Τι είναι η Ελληνική Νομαρχία;

Το 1806, ο Ανώνυμος συγγραφέας του έργου Ελληνική Νομαρχία υποστήριξε με πάθος ότι οι Έλληνες πρέπει να αγωνιστούν μόνοι τους για την ελευθερία τους.

3. Τι γνωρίζετε για τον Αδαμάντιο Κοραή;

Ο Αδαμάντιος Κοραΐς (1748-1833) θεωρούσε ότι οι Έλληνες, για να κερδίσουν την ελευθερία τους, θα έπρεπε πρώτα να μορφωθούν. Αν και διαφωνούσε με τον εξαρχαϊσμό της γλώσσας, δεν δεχόταν αυτούσια τη δημοτική, από την οποία, όπως πίστευε, έπρεπε να αφαιρεθούν κάποιες λαϊκές και ξένες λέξεις.

4. Ποιους άλλους διαφωτιστές γνωρίζετε;

Ιώσηπος Μοισιόδακας και Δημήτριος Καταρτζής, ήταν υπερασπιστές της λαϊκής γλώσσας. Κωνσταντίνος Κούμας, υποστήριζε την εισαγωγή νέων μεθόδων διδασκαλίας. Θεόφιλος Καΐρης, οπαδός των φιλελεύθερων ιδεών της γαλλικής επανάστασης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 7η:

Η ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ Η ΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΒΙΕΣ ΗΓΕΜΟΝΙΕΣ

1. Τι γνωρίζετε για την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας;

Η **Φιλική Εταιρεία** ήταν μια μυστική οργάνωση που δημιουργήθηκε το **1814** στην **Οδησό της Ρωσίας** με **σκοπό** την προετοιμασία του ένοπλου αγώνα των Ελλήνων για ανεξαρτησία. **Πρωτεργάτες** της Φιλικής Εταιρείας υπήρξαν οι Νικόλαος Σκουφάς, Αθανάσιος Τσακάλωφ, Εμμανουήλ Ξάνθος και Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος.

2. Ποιες ήταν οι δυσκολίες που είχαν να αντιμετωπίσουν οι Φιλικοί στο έργο τους;

- Ο ελληνισμός ήταν διάσπαρτος Σε πολλούς χώρους.

-Έπρεπε να δράσουν με μεγάλη μυστικότητα.

-Ακόμη, θα έπρεπε να υπερνικήσουν τους δισταγμούς των Ελλήνων.

- Επιπλέον, να κινητοποιήσουν ανθρώπους από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και με διαφορετικά οικονομικά- κοινωνικά συμφέροντα.

3. Ποιες συνθήκες ευνοούσαν το έργο των Φιλικών;

Το έργο των Φιλικών ευνοούνταν από τα εξής: Η Οθωμανική αυτοκρατορία αντιμετώπιζε σοβαρά εσωτερικά προβλήματα. Οι ιδέες της γαλλικής επανάστασης είχαν διαδοθεί μεταξύ των Ελλήνων. Για σημαντικό μέρος του πληθυσμού ήταν ώριμο αίτημα η δημιουργία ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.

4. Τι γνωρίζετε για την οργάνωση της Φιλικής Εταιρείας;

Η Φιλική Εταιρεία υιοθέτησε το οργανωτικό πρότυπο των μυστικών εταιρειών. Τα υποψήφια μέλη δοκιμάζονταν για ένα διάστημα και στη συνέχεια εντάσσονταν στην οργάνωση, αφού ορκίζονταν πίστη και αφοσίωση σ' αυτή.

Για τους παραβάτες η προβλεπόμενη τιμωρία ήταν ο θάνατος. Οι Φιλικοί χρησιμοποιούσαν ψευδώνυμα και επικοινωνούσαν με κρυπτογραφικό αλφάβητο.

5. Σε ποιους κυρίως απευθύνονταν η Φιλική Εταιρεία;:

Μέχρι τα 1817 – 1818 η Εταιρεία απευθυνόταν, κυρίως, σε πλούσιους Έλληνες εμπόρους, προκειμένου να εξασφαλιστούν τα οικονομικά μέσα για την ανάπτυξή της. Ωστόσο, οι περισσότεροι από αυτούς ήταν αρνητικοί. Αργότερα άρχισε να απευθύνεται σε όλες τις κοινωνικές ομάδες του ελληνισμού, ιδίως σε μικρέμπορους και διανοούμενους, έτσι αναπτύχθηκε γρήγορα. Γυναίκες γίνονταν δεκτές μόνο κατ' εξαίρεση.

6. Ποια ήταν η ηγεσία της Φιλικής Εταιρείας;

Η ηγεσία της Φιλικής Εταιρείας, η Αόρατη Αρχή, παρέμενε μυστική και αφηνόταν, σκόπιμα, να εννοηθεί ότι αποτελούνταν από ισχυρά πρόσωπα. Αργότερα, οι ιδρυτές της Φιλικής Εταιρείας αποφάσισαν να αναθέσουν την ηγεσία σε έναν γνωστό Έλληνα. Αρχικά, απευθύνθηκαν στον Ιωάννη Καποδίστρια, τον υπουργό εξωτερικών της Ρωσίας, ο οποίος αρνήθηκε, γιατί πίστευε ότι δεν ήταν κατάλληλος ο καιρός ακόμη για επανάσταση. Τελικά, η αρχηγία ανατέθηκε στον Αλέξανδρο Υψηλάντη, ανώτερο αξιωματικό του ρωσικού στρατού, που ανακηρύχθηκε Γενικός Επίτροπος της Αρχής.

7. Από πού αποφασίστηκε να ξεκινήσει η ελληνική επανάσταση και γιατί;

Η επανάσταση αποφασίστηκε να ξεκινήσει από τις **παραδουνάβιες ηγεμονίες** γιατί: εκεί δεν υπήρχε τουρκικός στρατός (σύμφωνα με ρωσοτουρκικές συνθήκες), αλλά και γιατί λίγο βορειότερα βρισκόταν ρωσικός στρατός, που υπήρχε ελπίδα ότι θα βοηθούσε.

8. Πότε κήρυξε την επανάσταση ο Υψηλάντης;

Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, ξεκινώντας από ρωσικό έδαφος, πέρασε τον ποταμό Προύθο, μπήκε στις ηγεμονίες και στις **24 Φεβρουαρίου 1821 κήρυξε την επανάσταση στο Ιάσιο της Βλαχίας**. Κυκλοφόρησε προκηρύξεις με τις οποίες κήρυττε την επανάσταση, αφήνοντας να εννοηθεί ότι πίσω απ' αυτή βρισκόταν η Ρωσία. Παράλληλα, συγκροτούσε το στρατό του.

11. Ποιο ήταν το τέλος αυτής της πρώτης επαναστατικής προσπάθειας;

Η κρίσιμη μάχη δόθηκε στο Δραγατσάνι (7 Ιουνίου 1821), όπου και διακρίθηκε, **ο Ιερός Λόχος**, μια μονάδα από εθελοντές σπουδαστές. Δυστυχώς όμως ο ελληνικός στρατός ηττήθηκε. Ο Υψηλάντης πέρασε στην Αυστρία όπου οι αρχές τον συνέλαβαν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 8η:

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ (1821 – 1827)

1. Για ποιους λόγους ήταν πιο ευνοϊκές οι συνθήκες για την έναρξη της επανάστασης στη νότια Ελλάδα;

Οι συνθήκες για την επιτυχία της ελληνικής επανάστασης ήταν καλύτερες στη νότια Ελλάδα γιατί:

-Οι ελληνικοί πληθυσμοί ήταν **πυκνότεροι**.

- Δεν υπήρχε ισχυρός **οθωμανικός στρατός** εκεί τη δεδομένη στιγμή διότι μεγάλο μέρος των οθωμανικών δυνάμεων ήταν απασχολημένο στον πόλεμο εναντίον του Αλή πασά της Ηπείρου.

-Ακόμη, εδώ **πολυάριθμοι Φιλικοί** προετοίμαζαν τον ξεσηκωμό.

-Υπήρχαν ένοπλα σώματα Ελλήνων (**κλέφτες**) και εμπορικά σκάφη με κανόνια.

-Πολλοί Έλληνες **είχαν εμπειρία ένοπλων συγκρούσεων** στην ξηρά και στη θάλασσα.

-**τα ορεινά εδάφη** της Πελοποννήσου και της Στερεάς διευκόλυναν τον κλεφτοπόλεμο.

2. Σε ποια σημεία της αυτοκρατορίας ξέσπασαν επαναστατικές εστίες; Επανάστασεις ξέσπασαν το Μάρτιο του 1821 στην Πελοπόννησο, έπειτα στη Στερεά Ελλάδα, στην Κρήτη, σε νησιά του Αιγαίου, στη Θεσσαλία, στην Ήπειρο, στη Μακεδονία και στη Θράκη. Επίσης, εξεγέρθηκαν και κάποιες περιοχές της Μ. Ασίας, καθώς και της Κύπρου. Στις περιοχές, όπου ήταν εύκολο να φτάσει τουρκικός στρατός οι επαναστάσεις καταπνίγηκαν. Η επανάσταση όμως άντεξε στην Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα και σε ορισμένα νησιά του Αιγαίου.

3. Ποιοι οπλαρχηγοί ξεχώρισαν για τις στρατιωτικές του ικανότητες; Από τους χιλιάδες Έλληνες που συμμετείχαν στην επανάσταση ξεχώρισαν κυρίως: Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Γεώργιος Καραϊσκάκης, Μάρκος Μπότσαρης στη στεριά Κωνσταντίνος Κανάρης και Ανδρέας Μιαούλης στη θάλασσα.

4. Να αναφέρετε τα σημαντικότερα πολεμικά γεγονότα της περιόδου 1821 – 1824 στη θάλασσα.

Οι ελληνικές δυνάμεις παρεμπόδιζαν τον τουρκικό στόλο, και συμμετείχαν σε πολιορκίες παραλιακών φρουριών. Πάσχα του 1822: οι Τούρκοι κατέλαβαν **τη Χίο** και κατέσφαξαν τον ελληνικό πληθυσμό. Σε απάντηση ο Κωνσταντίνος Κανάρης και οι άνδρες του ανατίναξαν την τουρκική ναυαρχίδα στο λιμάνι της Χίου. 1824: Ο σουλτάνος συμφώνησε με τον ηγεμόνα της Αιγύπτου Μοχάμετ Άλη να τον βοηθήσει στην καταστολή της επανάστασης με αντάλλαγμα την Κρήτη και την Πελοπόννησο. Αιγυπτιακός στρατός κατέπνιξε την

επανάσταση στην Κρήτη, κατέστρεψε την Κάσο, ενώ οι Τούρκοι τα Ψαρά. 29 Αυγούστου 1824: Στη ναυμαχία του Γέροντα ελληνικές δυνάμεις με επικεφαλής τον Ανδρέα Μιαούλη, κατάφεραν ισχυρό πλήγμα στον τουρκοαιγυπτιακό στόλο.

6. Να περιγράψετε τα γεγονότα της περιόδου 1825 – 1827

1825 : ο Ιμπραήμ αποβιβάστηκε στην Πελοπόννησο και κατέλαβε μεγάλο μέρος της περιοχής, αφού οι Έλληνες ήταν καταπονημένοι από τον εμφύλιο. **20 Μαΐου 1825:Μάχη στο Μανιάκι.** Η ηρωική προσπάθεια του Παπαφλέσσα δεν είχε αποτέλεσμα. 13 Ιουνίου 1825: Ο Δημήτριος Υψηλάντης, ο Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης και ο Μακρυγιάννης νίκησαν τις δυνάμεις του Ιμπραήμ στους Μύλους. Απρίλιος 1825– Απρίλιος 1826: Οι τουρκοαιγυπτιακές δυνάμεις πολιορκούν το **Μεσολόγγι.** **10 – 11 Απριλίου 1826:** Η ηρωική έξοδος των πολιορκημένων του Μεσολογγίου κατέληξε σε σφαγή. Στη Στερεά Ελλάδα οι Έλληνες μάχονταν με επικεφαλής τον Γ. Καραϊσκάκη κατά των τουρκικών δυνάμεων που πολιορκούσαν την Ακρόπολη. Ο Γ. Καραϊσκάκης σκοτώθηκε στις 23 Απριλίου 1827. **6 Ιουλίου 1827:Συνθήκη του Λονδίνου, οι Δυνάμεις(Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία)** αποφασίζουν την ειρήνευση και τη δημιουργία ελληνικού κράτους.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9η:

ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Ποια ήταν τα δύο βασικότερα ζητήματα οργάνωσης που απασχολούσαν τους επαναστάτες;

Για να εδραιωθεί η επανάσταση χρειαζόταν: Ανεφοδιασμός των ελληνικών στρατευμάτων. Πολιτική οργάνωση των περιοχών που απελευθερώνονταν. Διαχείριση των εθνικών γαιών ή εθνικών κτημάτων, δηλαδή των ακινήτων οθωμανικών περιουσιών που είχαν περάσει στον έλεγχο των Ελλήνων.

2. Ποιοι ανέλαβαν να καλύψουν αυτές τις ανάγκες;

Αυτές τις ανάγκες ανέλαβαν να καλύψουν οι τοπικοί οργανισμοί, δηλαδή πολιτικοί σχηματισμοί τοπικού χαρακτήρα, ένα είδος τοπικών κυβερνήσεων. Οι περισσότεροι ελέγχονταν από προεστούς, Φαναριώτες και ιεράρχες.

3. Ποια ήταν τα σημαντικότερα πολιτικά σώματα που ιδρύθηκαν;

Πελοποννησιακή Γερουσία: Συστάθηκε με πρωτοβουλία Πελοποννήσιων προεστών Γερουσία της Δυτικής Χέρσου Ελλάδας (Δ. Στερεάς Ελλάδας): Είχε επικεφαλής τον έμπειρο Φαναριώτη πολιτικό Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Άρειος Πάγος: Διοικούσε την Ανατολική Στερεά Ελλάδα και είχε επικεφαλής τον Φαναριώτη Θεόδωρο Νέγρη.

4. Ποιος ήταν ο ρόλος του Δημήτριου Υψηλάντη στις διαμάχες ανάμεσα στους Έλληνες;

Το καλοκαίρι του 1821, έφτασε στην Πελοπόννησο ο Δημήτριος Υψηλάντης, αδερφός του Αλ. Υψηλάντη, ως εκπρόσωπός του, για να αναλάβει την ηγεσία του Αγώνα. Ορισμένοι οπλαρχηγοί και Φιλικοί, πήγαν με το μέρος του. Οι προεστοί της Πελοποννήσου αρνήθηκαν να συνεργαστούν με τον Υψηλάντη και απειλήθηκαν από εξοργισμένους αγωνιστές με σφαγή.

5. Τι γνωρίζετε για την Α΄ Εθνοσυνέλευση;

Η **Α΄ Εθνοσυνέλευση (Δεκέμβριος 1821 – Ιανουάριος 1822)** έγινε κοντά στην **Επίδαυρο** και ψήφισε το **πρώτο ελληνικό σύνταγμα**, γνωστό ως **σύνταγμα της Επίδαυρου**. Κείμενο έντονα επηρεασμένο από τα συντάγματα της γαλλικής επανάστασης Ανακηρυσσόταν η ελληνική ανεξαρτησία Θεσπιζόταν το **πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας**. Η διοίκηση ορίστηκε ότι θα αποτελούνταν από δύο σώματα με ετήσια θητεία, το Εκτελεστικό, με πέντε μέλη, και το Βουλευτικό, με 70 μέλη. Πρόεδρος του εκτελεστικού ορίστηκε ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος και του Βουλευτικού ο Δημήτριος Υψηλάντης.

6. Τι γνωρίζετε για τη Β΄ Εθνοσυνέλευση;

Η **Β΄ Εθνοσυνέλευση έγινε στο Άστρος της Κυνουρίας (Μάρτιος-Απρίλιος 1823)**. Εγκρίθηκε ο **νόμος της Επίδαυρου** σύμφωνα με τον οποίο Καταργήθηκαν οι τοπικοί οργανισμοί Καταργήθηκε το αξίωμα του αρχιστράτηγου, που έφερε έως τότε ο Κολοκοτρώνης. Πρόεδρος του Εκτελεστικού ορίστηκε ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης και πρόεδρος του Βουλευτικού ο Α. Μαυροκορδάτος.

7. Πότε άρχισε ο εμφύλιος πόλεμος; Ποια ήταν αίτια της διαμάχης;

Ο εμφύλιος πόλεμος εκδηλώθηκε το φθινόπωρο του **1823**, αρχικά ως πολιτική σύγκρουση και λίγο αργότερα ως ένοπλη αναμέτρηση. Τα αίτια της εμφύλιας διαμάχης ήταν τα εξής: Αντιθέσεις ανάμεσα στους προκρίτους, τους ιεράρχες και τους Φαναριώτες, που επιδίωκαν να διατηρήσουν την εξουσία που είχαν και πριν την επανάσταση και στους οπλαρχηγούς και τους Φιλικούς, που αναδείχτηκαν στα πεδία των μαχών και θεωρούσαν δικαίωμά τους να συμμετέχουν στα κοινά. Οι **διαφωνίες για τη διαχείριση των χρημάτων του δανείου που είχε συναφθεί στην Αγγλία. Οι προσωπικές αντιπαλοότητες και φιλοδοξίες.**

8. Ποιες είναι οι δύο φάσεις της εμφύλιας διαμάχης;

Φθινόπωρο 1823-καλοκαίρι 1824: Συγκρούστηκαν δύο παρατάξεις με επικεφαλής τους Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, αντιπρόεδρο του Εκτελεστικού, και Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, πρόεδρο του Βουλευτικού. Ο Μαυροκορδάτος εξασφάλισε την υποστήριξη των ισχυρότερων προκρίτων της Πελοποννήσου και της Ύδρας κι έτσι ο Κολοκοτρώνης αναγκαστικά υποχώρησε.

Ιούλιος 1824-Ιανουάριος 1825:Ο Μαυροκορδάτος και οι Υδραίοι συμμαχήσαν με τον Ιωάννη Κωλέττη, που επηρέαζε πολλούς οπλαρχηγούς της Στερεάς Ελλάδας, και απέκλεισαν τους Πελοποννήσιους από την εξουσία. Όταν οι τελευταίοι συνασπίστηκαν, στρατεύματα από τη Στερεά λεηλάτησαν τη βόρεια Πελοπόννησο αναγκάζοντας τους Πελοποννήσιους να συνθηκολογήσουν. Οι νικητές φυλάκισαν τον Κολοκοτρώνη και τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, που λίγο αργότερα δολοφονήθηκε.

9. Τι γνωρίζετε για τη Γ΄ Εθνοσυνέλευση;

Η Γ΄ **Εθνοσυνέλευση συγκλήθηκε το 1826 στην Τροιζήνα**, αλλά, διαλύθηκε αμέσως όταν έγινε γνωστή η έξοδος του Μεσολογγίου. Συγκλήθηκε ξανά την άνοιξη του 1827, όπου: Εξέλεξε **Κυβερνήτη της Ελλάδος τον Ιωάννη Καποδίστρια** Ψήφισε το **Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδος**, το οποίο βασιζόταν στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών και ήταν το πιο δημοκρατικό της εποχής του.

ΕΝΟΤΗΤΑ 10η:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

1. Ποια ήταν η κατάσταση στην Ευρώπη όταν ξεκίνησε η επανάσταση;

Κατά τα δύο πρώτα χρόνια της επανάστασης η Αγγλία, η Γαλλία και η Ρωσία κράτησαν αρνητική στάση απέναντι στην επανάσταση. Γιατί : ο Μόλις είχαν νικήσει το Ναπολέοντα, ο οι Δυνάμεις προσπαθούσαν να αποτρέψουν μεγάλους πολέμους στην Ευρώπη. Οι Δυνάμεις δεν ήθελαν να διαλυθεί η οθωμανική αυτοκρατορία, γιατί φοβούνταν ότι κάτι τέτοιο θα έφερνε νέες διαμάχες μεταξύ τους. Γι' αυτό, όταν ο Αλ. Υψηλάντης κήρυξε την επανάσταση, η Ρωσία την καταδίκασε και χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια από τον Καποδίστρια, για να αλλάξει το δυσμενές κλίμα απέναντι στην Ελλάδα.

2. Πότε και γιατί άλλαξε το διπλωματικό κλίμα για τους επαναστατημένους Έλληνες;

Το 1823 ο Άγγλος υπουργός εξωτερικών ΤζορτζΚάνιγκ, επειδή θεωρούσε ότι ένα ελληνικό κράτος θα ήταν χρήσιμο για τα συμφέροντα της Αγγλίας στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, αναγνώρισε τους Έλληνες ως εμπόλεμη δύναμη. Στις αρχές του 1824 η Ρωσία, για να μη χάσει την επιρροή της απέναντι στους Έλληνες, δημιούργησε το σχέδιο των τριών τμημάτων, που προέβλεπε τη δημιουργία τριών αυτόνομων ελληνικών ηγεμονιών. Το σχέδιο απορρίφθηκε και από το Σουλτάνο αλλά και από τους Έλληνες.

3. Πώς ενίσχυσε η Αγγλία την επιρροή της στους Έλληνες;

Η κυβέρνηση Κουντουριώτη προώθησε στη σύναψη δύο δανείων με αγγλικές τράπεζες (1824, 1825). Το 1825 οι αγγλόφιλοι, εξαιτίας της επέμβασης του αιγυπτιακού στρατού, έπεισαν τους περισσότερους Έλληνες ηγεμόνες να υπογράψουν την πράξη προστασίας, με την οποία ζητούσαν να αναλάβει η Αγγλία την προστασία της Ελλάδας.

4. Ποιες πολιτικές ομάδες-κόμματα δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα; Κατά την περίοδο 1823 – 1825 δημιουργήθηκαν πολιτικές ομάδες – κόμματα που συνδέονταν με τις Δυνάμεις. Αυτά ήταν: Αγγλικό, με επικεφαλής τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο Γαλλικό, με τον Ιωάννη Κωλέττη Ρωσικό, με αρχηγούς τον Ανδρέα Μεταξά και το Θεόδωρο Κολοκοτρώνη. Τα κόμματα ονομάστηκαν έτσι ανάλογα με τη χώρα από την οποία πίστευαν ότι θα δοθεί η λύση στην Ελλάδα.

5. Τι είναι ο φιλελληνισμός; Ποιοι παράγοντες γέννησαν και ευνόησαν το φιλελληνισμό;

Ο φιλελληνισμός ήταν ένα κίνημα συμπάραστασης στους Έλληνες. Παράλληλα στρεφόταν εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και της Ιερής Συμμαχίας. Κύριοι παράγοντες που γέννησαν και ευνόησαν τον φιλελληνισμό ήταν: Ο θαυμασμός των Ευρωπαίων για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό Ο αποτροπιασμός για τις βιαιότητες των Τούρκων σε βάρος άμαχων Ελλήνων, Η συγκίνηση που είχαν προκαλέσει οι ελληνικές επιτυχίες. Βεβαίως, υπήρχαν και κάμποσοι που, ενώ παρουσιάζονταν ως φιλέλληνες, συμπεριφέρονταν τυχοδιωκτικά ενδιαφερόμενοι μόνο για χρήματα και αξιώματα.

6. Ποια ήταν η προσφορά του φιλελληνισμού προς τους Έλληνες;

Ο φιλελληνισμός πρόσφερε ενίσχυση τόσο οικονομική (χρήματα, εφόδια) όσο και ηθική (ποικίλες εκδηλώσεις συμπάραστασης). Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει στους φιλέλληνες που συμμετείχαν προσωπικά στον αγώνα. Πολλοί από αυτούς σκοτώθηκαν πολεμώντας για την ελευθερία των Ελλήνων. Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει στον Άγγλο λόρδο Μπάιρον που πέθανε στο πολιορκημένο Μεσολόγγι (1824).

7. Ποια γεγονότα οδήγησαν στην ανεξαρτησίας;

Ιουλιανή συνθήκη του Λονδίνου (6 Ιουλίου 1827): Αγγλία, Ρωσία, Γαλλία): Προέβλεπε την ίδρυση αυτόνομου ελληνικού κράτους. Ναυμαχία του Ναβαρίνου (8 Οκτωβρίου 1827): Ο Σουλτάνος αρνήθηκε την ίδρυση αυτόνομου κράτους και προτίμησε την ένοπλη επέμβαση. Οι στόλοι της Αγγλίας, της Ρωσίας και της Γαλλίας σύντριψαν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο. Συνθήκη της Αδριανούπολης, 14 Σεπτεμβρίου 1829: Η τουρκική ήττα στον ρωσοτουρκικό πόλεμο που ακολούθησε (1828-1829) υποχρέωσε τον σουλτάνο να αποδεχτεί όλες τις μέχρι τότε αποφάσεις των Δυνάμεων σχετικά με το ελληνικό ζήτημα.

8. Τι γνωρίζετε για τον Πρωτόκολλο της ανεξαρτησίας;

Πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας (22 Ιανουαρίου / 3 Φεβρουαρίου 1830): Υπογράφηκε από την Αγγλία, τη Ρωσία και τη Γαλλία και αναγνώρισε την Ελλάδα ως κράτος ανεξάρτητο. Το ελληνικό κράτος συμφωνήθηκε ότι θα εκτεινόταν νότια της συνοριακής γραμμής που ορίζεται από τους ποταμούς Αχελώο και Σπερχειό. Παράλληλα, οι Δυνάμεις επέλεξαν τον πρίγκιπα Λεοπόλδο του Σαξ Κόμπουργκ ως ηγεμόνα της Ελλάδας. Αυτός, όμως, δεν αποδέχτηκε την εκλογή του